

ONLINE KONFERENCIJA

Viktimološkog društva Srbije

COVID-19 na Balkanu:

Obrasci viktimizacije i prava žrtava

Knjiga apstrakata

Viktimološko društvo Srbije

065 548 6421

063 356 613

011 630 3022

vdsrbija@gmail.com

www.vds.org.rs

Beograd, 26. i 27. novembar 2020.

Online konferencija Viktimološkog društva Srbije

***COVID-19 na Balkanu: obrasci
viktimizacije i prava žrtava***

Knjiga apstrakata

Beograd, 26. i 27. novembar 2020. godine

Programski odbor Online konferencije Viktimološkog društva Srbije

1. Prof. dr Gorazd Meško, redovni profesor, prodekan za istraživanja i rukovodilac Instituta za krivično pravosuđe i bezbednost na Fakultetu za krivično pravosuđe i bezbednost, Univerzitet u Mariboru (Slovenija)
2. Prof. dr Oliver Bačanović, redovni profesor Fakulteta za bezbednost, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“, Skoplje (Makedonija)
3. Prof. dr Vasiliki Artinopoulou, redovna profesorka na Panteion Univerzitetu društvenih i političkih nauka, Atina (Grčka)
4. Akademkinja prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, članica Evropske akademije nauka i umetnosti, redovna profesorka na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju Univerziteta u Beogradu, članica Upravnog odbora Viktimološkog društva Srbije, počasna članica Svetskog viktimološkog društva i bivša predsednica Evropskog udruženja za kriminologiju (Srbija)
5. Prof. dr Irma Kovčo-Vukadin, redovna profesorka na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu, Odeljenje za kriminologiju, Univerzitet u Zagrebu (Hrvatska)
6. Prof. dr Almir Maljević, vanredni profesor na Fakultetu za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Univerzitet u Sarajevu (Bosna i Hercegovina).

Organizacioni odbor Online konferencije Viktimološkog društva Srbije

1. Jasmina Nikolić, direktorka Viktimološkog društva Srbije
2. Dr Sanja Čopić, viša naučna saradnica u Institutu za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu i predsednica Upravnog odbora VDS
3. Dr Bejan Šaćiri, istraživač u Viktimološkom društvu Srbije

Organizaciju online konferencije Viktimološkog društva Srbije pod nazivom *COVID-19 na Balkanu: obrasci viktimizacije i prava žrtava* finansijski je pomoglo Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

trajanja katastrofe, dok drugi autori nalaze povećanje zastupljenosti i ozbiljnosti nasilja u periodu nakon katastrofe.

S ciljem stjecanja uvida u stavove studenata o obiteljskom nasilju u vrijeme pandemije Covid-19, provedeno je istraživanje u svibnju 2020 godine, za vrijeme trajanja karantene u Hrvatskoj. Specifično, analizirani su stavovi o trima vrstama obiteljskog nasilja – supružničkom nasilju, nasilju prema djeci i nasilju prema starijim osobama, kao i mišljenje o utjecaju mjera suzbijanja koronavirusa na incidenciju obiteljskog nasilja i aktualnoj društvenoj reakciji na problem nasilja u obitelji.

Uzorak je činilo 334 studenata različitih studijskih programa, uglavnom zagrebačkog sveučilišta prosječne dobi od 22 godine, dominantno (79,3%) ženskog spola. Sudionici istraživanja u najvećem broju slučajeva (60,7%) smatraju kako su mjere za suzbijanje koronavirusa u Hrvatskoj dovele do povećanog supružničkog nasilja, potom (51,2%) nasilja prema djeci te u relativno najnižem udjelu (39,2%) do povećanog nasilja prema starijim osobama.

U svojim općim stavovima prema analiziranim oblicima obiteljskog nasilja sudionici uglavnom iskazuju stavove koji svjedoče o njihovoj osviještenosti o problemu, a utvrđene su statistički značajne razlike u stavovima prema obiteljskom nasilju te stavovima o utjecaju mjera za suzbijanje korona virusa na obiteljsko nasilje s obzirom na spol sudionika i činjenicu poznavanja žrtve triju analiziranih oblika obiteljskog nasilja.

Uticaj pandemije COVID-19 i mera za sprečavanje širenja virusa na starije osobe

Dr Sanja Čopić

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja i Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Pandemija COVID-19 predstavlja ozbiljan javnozdravstveni problem. Iako su virusu izloženi svi, starije osobe su u većem riziku od obolevanja, težih zdravstvenih posledica i smrtnosti. Mere koje države preduzimaju u cilju sprečavanja širenja virusa imaju niz negativnih efekata, posebno za starije osobe. Cilj rada je da, na osnovu analize postojećih saznanja, u svetu i Srbiji, ukaže na posledice pandemije i mera za sprečavanje širenja virusa na starije osobe, kao i na pravce razvijanja politika i praksi u kriznim situacijama koje će biti zasnovane na pravima, iskustvu i interesima ove starosne grupe.

Nakon proglašenja vanrednog stanja, u Srbiji su uvedene različite mere usmerene na sprečavanje širenja virusa. Ključna mera koja se odnosila na starije osobe bila je zabrana kretanja za građane preko 65, odnosno preko 70 godina. Uvedena je i zabrana poseta svim ustanovama socijalne zaštite za smeštaj starijih lica, a korisnicima ustanova zabranjeno je napuštanje ustanova. Ove mere, uvedene bez jasnog obrazloženja, dočekane su kao iznenadne, doprinoseći neizvesnosti, nesigurnosti i zabrinutosti građana.

Postojeća saznanja pokazuju da mere fizičke izolacije i ograničavanja kretanja imaju brojne negativne posledice za starije osobe: onemogućena ili otežana redovna zdravstvena zaštita, otežan pristup socijalnoj pomoći, povećan rizik od zanemarivanja i zlostavljanja, ograničen ili onemogućen pristup uslugama podrške, posebno u slučaju nasilja, uticaj na opšte zdravlje (mentalno, fizičko i socijalno blagostanje), siromaštvo, produbljuvanje generacijskog jaza, stigmatizacija, ejdžizam. Produbljuju se rodne i druge nejednakosti. Fizička, ali i socijalna izolacija i nedostatak kontakata sa porodicom menjaju dinamiku porodičnih odnosa. Socijalna i emocionalna izolacija su povezane sa povećanim rizikom od demencije, depresije, anksioznosti, kognitivnog pada, posebno kod starijih osoba koje žive same ili kojima je potrebna tuđa nega i pomoć. Sve skupa, to negativno utiče na kvalitet života starijih osoba.

Prema međunarodnom pravu ljudskih prava, vanredne mere moraju da budu neophodne, proporcionalne i nediskriminišuće. Zaključuje se da bi državne politike morale da budu osetljive po pitanju starijih osoba, da odgovori na krizne situacije treba da budu zasnovani na poštovanju različitosti unutar ove starosne kategorije (u smislu kapaciteta, potreba, rezilijentnosti, višestrukih uloga koje starije osobe imaju u porodici i zajednici i slično) i da je neophodno uzeti u obzir rodni aspekt. Suštinski deo efikasne javne politike i strategija intervencije, koji su inkluzivni i u skladu sa konceptom aktivnog starenja, čine pristupi zasnovani na dokazima, a koji uključuju potrebe, znanje i iskustvo starijih osoba i njihovu participaciju u donošenju i sprovođenju mera koje se na njih odnose.

Uticaj pandemije Covid-19 na porodice sa decom u Srbiji, UNICEF

Ana Prodanović
UNICEF (Srbija)

Kriza izazvana Covid-19 epidemijom u značajnoj meri uticala je na prihode domaćinstava sa decom, te je u gotovo polovini ovih domaćinstava došlo do pada prihoda tokom epidemije. Kod jedne petine domaćinstava koja prijavljuju smanjeni prihod u pitanju je smanjenje veće od 50% mesečnih prihoda. Udeo domaćinstava čiji su prihodi nepromenjeni u odnosu na period pre epidemije smanjio se sa 51% u aprilu na 41% u julu. Usled epidemije Covid-19, tokom njenog trajanja, porodice sa decom provodile su više vremena zajedno u poređenju sa vremenom pre epidemije, naročito među porodicama u Beogradu. Najveće brige u vezi sa Covid-19 kako za dete, tako i za same majke/staratelje vezane su prvenstveno za zdravlje, za socijalizaciju deteta i za materijalne i finansijske potrebe porodice. Otprilike 4% majki/staratelja je u kontekstu epidemije zabrinuto za nesuglasice u porodici.

Svako četvrto dete je imalo potrebu za zdravstvenim uslugama tokom epidemije Covid-19 virusa (23%), a otprilike trećina te dece nije ih ostvarila. Zdravstvene usluge koje najčešće nisu ostvarene su specijalistički pregledi, a onda i druge vrste pregleda u okviru domova zdravlja, uključujući i vakcinaciju. Nakon ukidanja vanrednog stanja registruje se nešto lakši pristup uslugama zdravstvene zaštite. Veći je udeo dece koja imaju potrebu za zdravstvenom zaštitom, i među njima je veći udeo onih koji su mogli da pristupe ovim uslugama.

Među decom koja su korisnici usluga socijalne zaštite (15%) svako petnaesto dete imalo je problem u realizaciji ovih usluga u toku epidemije Covid-19 virusa. Ukidanje vanrednog stanja nije imalo značajnije pozitivne efekte na pristup ovim uslugama - gotovo četiri petine dece koja nisu mogla da ostvare potrebnu uslugu socijalne zaštite tokom vanrednog stanja nisu u tome uspela ni pošto je ono okončano. Potreba za novim uslugama socijalne zaštite u toku epidemije javila se kod 1% dece.

Skoro sva deca školskog uzrasta tokom epidemije Covid-19 imala su pristup učenju na daljinu (školskim sadržajima preko televizije i interneta, komunikaciji sa nastavnikom putem telefona i interneta itd.) i koristila su učenje na daljinu. Deca uzrasta 7-17 godina su po proceni majke/staratelja provodila 4.1 sat dnevno u obrazovnim aktivnostima.

Kao deo praćenja socio-ekonomskih efekata pandemije virusa Covid19, UNICEF u Srbiji sprovodi longitudinalnu studiju (u tri vremenske tačke) sa predstavnicima domaćinstava sa decom od 0 do 17 godina u Srbiji. Prvi talas istraživanja (april-maj 2020.) obuhvatio je 1.822 domaćinstava sa decom u Srbiji u kojima živi 3.149 dece, u drugom talasu (jun-jul 2020.) ispitano je 1.061 domaćinstvo u kojima živi 1.862 deteta.